

Gıdaya erişim her geçen gün gittikçe zorlaşmaktadır. Dünya nüfusu önümüzdeki 33 yılda, 2 milyar daha artarak 2050’de 9,6 milyara yükselecektir. Bu nüfusu beslemek için gıda üretiminin yüzde 60-70 oranında artması gerekecek, 40 yılda, 8 bin yılda tüketilen kadar gıda tüketilecektir. Uzmanlara göre bu durum, müthiş bir gıda talebi baskısı yaratmaktadır. Buna karşın tarımsal üretimi aynı hızla artırmak bir yana, son 40 yılda tarıma elverişli arazilerin yüzde 30’unu da kaybettik.

Küresel düzeyde her yıl İtalya kadar tarım alanı çeşitli nedenler kaybedilmektedir. Dünyadaki tarım arazilerin dörtte biri ciddi hasar görmüş durumdadır. Hal böyleyken, dünyamızda beslenme açısından da garip bir durum vardır. Türkiye nüfusunun 10 katı kadar insan açlık çekerken, 9 katı insan da obeziteden muzdariptir. İşte bu noktada, ülkemizin önemi ortaya çıkmaktadır. Türkiye, tarımsal potansiyeliyle açlığa son verecek ülkeler arasındadır.

Ülkeler geliştikçe, tüketim alışkanlıkları da değişmektedir. Çin gibi nüfusu milyarı aşan ya da milyara yaklaşan ülkeler artık daha fazla gıda tüketmektedir. Yoksul ülkeler de geliştikçe, et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri tüketimleri artmakta, .bu durum, küresel düzeyde bir talep patlamasına neden olmaktadır.

Buna karşın ne yazık ki, tarımsal üretim aynı hızla artmaktadır. Çünkü, tarım alanları bilinçsiz sulama, aşırı gübreleme, yanlış ve aşırı zirai ilaç kullanımı gibi nedenlerle kirlenmekte, çoraklaşmakta ve çölleşmektedir. Son 40 yılda tarıma elverişli arazilerin yüzde 30’u verimsizleştirilmiştir. Gittikçe geri dönülmez noktaya doğru hızla yol alınmaktadır.

Türkiye nüfusunun 10 katı kadar insan açlık çekerken, 9 katı insan da obeziteden muzdariptir. 2016 yılında açlık çeken insan sayısı 38 milyon artmış ve 815 milyona ulaşmıştır. Bunlara karşın 108 milyonu çocuk olmak üzere 716 milyon obez, 1,6 milyardan fazla aşırı kilolu insan bulunmaktadır. Sahra altı Afrika’da her dört kişiden biri yetersiz beslenmektedir.

Dünyanın bir tarafı aşırı beslenirken, bir tarafı karnını doyuracak ekmeği bile bulamamaktadır. Her yıl 1,3 milyar ton gıda çöpe atılırken Türkiye nüfusunun 10 katı insan nasıl aç kalmaktadır.

Her yıl, 10 milyondan fazla insan açlıktan, 4 milyondan fazla insan obeziteden hayatını kaybettiği düşünülürse bu sorun dünyamızın en önemli sorunudur.

Türkiye'nin, tarımsal potansiyeliyle açlığa son verecek ülkeler arasında ilk sıradadır. Yaşanan yapısal sorunların hızla çözümlenmesi, girdi maliyetlerinin makul düzeylere çekilmesi, yeterli finansman sağlanması ve üreticilerin daha fazla desteklenmesi, sadece ülkemizdeki 80 milyon nüfusu, 5 milyonu aşkın yabancı ve sığınmacıyı şimdi olduğu gibi gelecekte de besleyecektir. Türkiye gıda açığı bulunan başta Ortadoğu ülkeleri olmak üzere çevre ülkelerin gıda ihtiyaçlarını da karşılayacaktır.

Türkiye'nin üretim profili ve kişi başına tüketim

Türkiye'nin üretim profiline ve kişi başına tüketimini ise şöyle değerlendirmek mümkündür:

Türkiye'de en çok buğday ve domates tüketilmektedir. Kişi başına yıllık tüketimimiz buğdayda 182,9, domateste 118,6 kilogramdır. Türkiye'de yıllık kişi başına Avrupa ülkelerinin 3 katına yakın 140 kilogram ekmek tüketilmektedir. Buğday ve domatesi 52,3 kilogramla patates, 43,3 kilogramla karpuz, 36,2 kilogramla et, 30 kilogramla yoğurt, 26,3 kilogramla üzüm, 26,2 kilogramla şeker, 25 kilogramla içme sütü izlemektedir.

Nüfusu 80 milyonu bulan, 5 milyon sığınmacı ve yabancıyı ülke topraklarında barındıran, 40 milyona yakın turisti ağırlayan bir ülke olarak özellikle tahıl, meyve, sebze tüketiminin önemli boyutlara ulaşmaktadır.. 2015-2016 döneminde sebze tüketiminin 280 kilograma, meyve tüketiminin ise 140 kilogram civarındadır. Bunun dışında 200 kilograma yakın tahıl, 14,2 kilogram kuru baklagil, 9,5 kilogram pirinç, 52,3 kilogram patates tüketildiği hesaplanmıştır.

Diğer ürünlerde tüketim, kişi başına yıllık olarak şöyledir:

Biber 23,7, elma 23, kuru soğan 21, salatalık ve kavun 19, peynir 16,5, portakal 15,8, mısır 13,1, yumurta 11, pirinç 9,5, ayran 9, patlıcan 8,8, lahana 8,4, su ürünleri 7,8, taze fasulye 7,1, mandalina 6,9, şeftali 6,6, muz 5,6, havuç 5,2, nohut 5,2, zeytin 4,2, çay 3,5, dondurma 3, zeytinyağın 1,9, tereyağın 1,5, bal 1,1, kiraz ve marul 4,9, kırmızı mercimek ve armut 4,8, çilek 3,9, limon 3,5, kuru fasulye 3,4, sakız kabak 3,2, nar 3,1, ceviz 3, pırasa 2,5, erik, ıspanak ve turp 2,3, vişne 2, kayısı 1,6, Antep fıstığı, çavdar ve taze soğan 1,5, fındık ve

yulaf 1,3, taze bezelye1,2, ayva ve badem 1,1, arpa 1, kuru sarımsak 0,9, dut ve kestane 0,7, incir ve greyfurt 0,6, yeşil mercimek 0,5, taze bakla 0,4, bamya 0,3, semiz otun 0,1 kilogram .

Bunların dışında işlenip yağ gibi yiyecek maddesi haline getirilmemiş ürünlerde toplam tüketimin nüfusa bölünmesiyle bulunan kişi başına tüketimin, ayçiçeğinde 26,2, soyada 14,6, pamuk çiğidinde 13,9, kolzada 5,5 kilogramdır.

Bu rakamlar da göstermektedir ki, toplam tüketim sebze 22 milyon tonu, meyvede 11 milyon tonu aşmaktadır. Yıllık tüketim tahılda 15,7, patatest 4,1, ayçiçeğinde 2,06, şekerde 2,06, soyada 1,15, kuru baklagillerde 1,12, pamuk çiğidinde 1,1 milyon ton, pirinçte 750, kolzada 430 bin tondur.

Bunların dışında ülkemizde yıllık 2,85 milyon ton et, 870 bin ton yumurta, 700 bin tonu aşkın ayran, 90 bin ton dolaylarında bal tüketilmektedir. Tahminlere göre, sanayi dışı üretim dahil, yaklaşık 2,35 milyon ton yoğurt, 2 milyon tona yakın süt, 1,3 milyon ton peynir, 120 bin ton tereyağı tüketilmektedir. Yoğurt, süt, peynir, tereyağı gibi ürünlerde kayıt dışı üretim de hayli fazla olmakla birlikte, kayıtlı sanayi üretim rakamları bu ürünlerde gerçek tüketimin yarısını ancak bulmaktadır.

Palm yağı, soya, muz, pamuk, ayçiçeği gibi birkaç istisna hariç hemen bütün ürünlerde önemli bir üretim açığı olmamakla birlikte, üretim açığını esas itibarıyla yağlı tohumlar ve pamukta verilmektedir. Buğday ve ayçiçeği ithal edilmektedir ama bu ürünlerde işlenmiş ürün ihracatımız daha fazladır. Son yıllarda üretim artışı sağlansa da halen ayçiçeği ve pamukta üretim açığımız vardır. Soyanın yaklaşık yüzde 93'ünü, palm yağının tamamını ithal edilmektedir. Muzda tüketimin yarıya yakını yurtdışından karşılanırken, istisnalar hariç birçok üründe üretim yeterli durumdadır.

Türkiye'de tahıl, meyve ve sebze tüketim miktarların yüksek olmasına karşın, içme sütü, et ve et ürünlerinde tüketim rakamlarının gelişmiş ülkelere göre bir hayli geridedir.

Buğday tüketimimiz Avrupa ortalamasının iki katına yaklaşırken, Türkiye'de ekmek tüketimi kişi başına 140 kilograma ulaşmıştır. Çoğu Avrupa ülkesinde bu rakam 50 kilogram civarındadır. Sebze tüketimimiz Avrupa'nın iki katıdır. Türkiye, meyve tüketiminde de Avrupa'nın önünde yer almaktadır.

36,2 kilogram olan yıllık kiři başına et tüketiimi yetersizdir. Et tüketiimi Bangladeř, Hindistan gibi ölkelerde yıllık kiři başına 4 kilogramlara kadar dūřerken, Avustralya, Kuveyt, ABD gibi ölkelerde 110-120 kilogramı bulmaktadır. İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya gibi Avrupa ölkelerinde 80-90 kilogramlar civarındadır

Su ürünleri tüketiimi dünyada 16-17, Avrupa Birlięi'nde 23, Güney Kore'de 60, Japonya'da 70, İzlanda'da 90, Maldivler'de 139 kilogramı bulurken, Türkiye'de bu rakam 7,7 kilogramda kalmaktadır.

Süt ürünleri tüketimimiz gayet iyi durumdadır. Yalnız içme sütünde geride yer alan Türkiye, içme sütü tüketiimi İtalya, Fransa gibi ölkelerde 60-70, İngiltere'de 100, Finlandiya'da 139 kilograma ulaşırken, ölkemizde 25 kilogramı ancak bulmaktadır.

Türkiye'nin, öncelikle içme sütü, et, su ürünleri tüketimimizi artırması gerekmektedir. Üç tarafı denizlerle çevrili iki yarımadaadan oluşan ve 4 denize kıyısı olan Türkiye'nin balık tüketimin dünya ortalamasının yarısında kalması düşündürücüdür.

Dünya'da ve Türkiye'de Gıdaya Erişim Sorunu